

JENNY COLGAN

Knjižara na obali

PRVI DIO

“Odavde je pogled drukčiji”, rekao je Robert Carrier šireći krilo. “Kad sve gledaš uvijek na isti način, ništa se ne mijenja. Kad promijeniš perspektivu, sve se mijenja.”

“Ali ovo uopće ne izgleda kao grad”, zadivljeno je rekao Wallace. “Sve je nebo.”

“Tako je”, rekao je Robert Carrier uperivši oči u prljavoga dječaka. “Mnogo je vrsta neba.”

Iz Na krovovima

Prvo poglavlje

“No, pričajte mi o napadajima plača.”

Ljubazna gospođa sjedila je za starim stolom tipičnim za ustanove državnoga zdravstva. Na zidu iza nje plakat je sugerirao složenu skraćenicu koju je potrebno zapamtiti u slučaju da dobijete moždani udar.

Pomisao da bi se u trenutku moždanog udara morala prisjetiti nekakve skraćenicu uznemirivala je Zoe još i više nego boravak ovdje. Prljave rolete gotovo su sasvim pokrivale prozor s pogledom na cigleni zid, a sag je bio pun mrlja kave.

“Pa, događaju se uglavnom ponedjeljkom”, rekla je Zoe zagledavši se u sjajnu crnu kosu gospođe s druge strane stola. I njezina je bila dugačka i tamna, no trenutačno ju je vezala nečime za što se nadala da je vezica za kosu, a ne, recimo, elastična vrpca koja je ispala poštaru. “I, znate, kad podzemna kasni ili ne uspijevam kolica ugurati u vagon. Ili kad se netko ljuti zato što pokušavam ugurati kolica, a ako ih ne uzmem, kasnit ću cijeli sat iako je prevelik za kolica, da, znam, puno hvala, ne morate me osuđivati zbog toga.

Ili kad zaglavim na poslu i mogu točno izračunati koliko će me stajati svaka minuta kašnjenja po njega, pa ispadne da sam cijeli dan besplatno radila. Ili kad odlučim da bismo trebali autobusom i dođemo na postaju, a vozač mi zatvori vrata pred nosom jer mu se ne da gnjaviti s kolicima. Ili kad ostanemo bez sira, a ne mogu si priuštiti odlazak u dućan. Jeste li vidjeli cijene sira? Ili...”

Žena se blago nasmiješila, iako je izgledala malčice nervozno.

“Mislila sam na vašeg sina, gđo O’Connell. Kad *on* plače?”

“Ah!” trgnula se Zoe.

Obje su se zagledale u crnokosoga dječaka koji je u kutu pažljivo slagao farmu. Nesigurno je podignuo pogled.

“Nisam... nisam shvatila”, rekla je Zoe i odjednom pomislila da će se ponovno rasplakati. Ljubazna dr. Baqri gurnula je kutiju papirnatih rupčića prema njoj, što joj nije pomoglo.

“... ‘gospođica’ sam”, drhtavo je nastavila Zoe. “Pa, on je dobro... koja suza tu i tamo, ali on ne...” Sada je bila sigurna da će se raspasti. “Osim toga... ne ispušta ni zvuka.”

Dobro, pomislila je Zoe nakon što je obrisala suze, malo se raspala pa se pribrala kada se užasnula shvativši da je razgovor s liječnicom koji su mjesecima čekali gotovo pri kraju, a ona je većinu vremena provela plačući i gledajući dr. Baqri pogledom punim nade i očajanja. Hari joj se sada meškoltio u krilu, a barem joj dr. Baqri nije rekla ono što su joj uvijek govorili...

“Znate, Einstein...” započela je dr. Baqri, a Zoe je u sebi zastajala. Eto ga! “... nije progovorio do pete godine.”

Napola se nasmiješila. “Znam to, hvala”, protisnula je.

“Selektivni mutizam... je li proživio kakvu traumu?”

Zoe se ugrizla za usnicu. Bože, nadala se da nije.

“Pa, njegov tata... pojavi se pa nestane”, rekla je, a onda molećivo nastavila kao da se nada liječničinu odobravanju. “No to nije neuobičajeno, zar ne? Voliš kad tata dođe, zar ne?”

Na spomen oca, Hari se sav ozario kao i uvijek. Upitno ju je bocnuo prstom u obraz.

“Uskoro”, rekla mu je.

“Kad ste ga posljednji put vidjeli?” upita liječnica.

“Ovaj... prije tri... šest...”

Zoe se pokušala sjetiti. Iskreno, Jaza nije bilo cijeloga ljeta. Neprestano si je govorila da mora prestati pratiti njegov Instagram, no bilo je to poput nekakve gadne ovisnosti. Bio je na četiri festivala, i objavio mnogo fotografija na kojima je nosio raznolike šarene šešire.

“Pa”, rekla je liječnica, koja je s Harijem odigrala igru s kartama, naučila ga kako pucketati prstima, igrala se skrivača i nagovorila ga da potraži razne predmete koje je skrila po ordinaciji. Sve je to četverogodišnjak pokušao napraviti, no stalno se nervozno vraćao u majčino krilo, razrogačenih i uplašениh očiju.

“Riječ je o socijalnoj fobiji.”

“Znam.”

“Vrlo je neuobičajeno...” liječnica je pregledala bilješke. “... da dijete ne razgovara čak ni s roditeljem. Uznemiruje li ga nešto kod kuće?”

Živjeli su u prizemlju grozne stare viktorijanske zgrade na glavnoj cesti u Wembleyju. Cijevi su zvečale; susjed s kata često je pijan dolazio kući i glasno puštao glazbu dokasna u noć. Katkada bi doveo prijatelje koji bi lupali vratima i glasno se smijali. Štednja novca za polog novoga stana — a najamninu da i ne spominje — bila je samo pusta želja. Općina joj je ponudila boravak u motelu, što joj se činilo još gorim. Majka joj nije mogla pomoći — davno se odselila u Španjolsku i iz dana u dan imala sve veće troškove. Mirovinu u funtama jedva je rastezala od mjeseca do mjeseca i radila je u užasnome baru sa slikama pečenih jaja u izlogu.

Usto, nakon što je slučajno zatrudnjela, Zoe je mnogo vremena provela pretvarajući se pred rodbinom i prijateljima da je dobro, da je sve u redu. Nije se mogla suočiti s ozbiljnošću situacije, no posljedice su bile dramatične.

Dr. Baqri se zagledala u Zoe.

“Ne... ne krivim vas.”

Zoe je usnica ponovno zadrhtala.

“Znate”, rekla je dr. Baqri. “Čini se da ste bliski. On je stidljiv, ali ne mislim da je traumatiziran. Katkad... katkad to tako bude.”

Nastupila je duga stanka.

“To je”, tiho je rekla Zoe, “nešto najljepše što mi je itko rekao u posljednje vrijeme.”

“Uglavnom započinjemo sustavom nagrada za trud”, nastavila je dr. Baqri i pružila joj gomilu papira s popisom ciljeva. “Naravno, samo poticaji. Nešto lijepo za šapat... slatkiš za pjesmicu.”

Zoe je trepnula pokušavajući smisliti otkud joj novac za slatkiše. Nije znala ni što će kad postane prehladno za Harijeve ljetne sandale.

“Mogli bismo pokušati lijekovima ako to ne upali.”

Zoe je samo zurila u nju. Drogirati njezina prekrasnog dječaka. To je bio kraj puta — doslovno; trebala su im dva sata da se probiju na drugi kraj Londona tijekom prevrućega dana da bi se našli s logopedicom. Taj su razgovor čekali osam mjeseci.

“Razgovarate li često s njim?” upitala je dr. Baqri.

“Aha”, odvrtila je Zoe, napokon sretna što ništa nije skrivila. “Da! Stalno to radim!”

“No, dobro, samo nemojte prečesto. Ako znate sve njegove želje i potrebe, nema motivacije za govor. A to nam treba.”

Dr. Baqri je ustala, pogledala snuždenu Zoe i nasmiješila se.

“Znam da je teško shvatiti da ne postoji čarolija kojom bismo riješili problem”, rekla je skupljajući brošure.

Zoe je ponovno osjetila knedlu u grlu.

“Teško je”, rekla je.

Uistinu je bilo teško.

Zoe je sina pokušavala ohrabriti osmijehom. No dok je sjedila u tim prekrcanim, preglasnim autobusima, školarci su vrištali i vikali i glasno puštali snimke na mobitelima, previše se ljudi natrpalo u autobuse, presporo su se kretali, Hari joj je morao sjediti u krilu da ostavi mjesta drugima, pa joj je noga utrnula, pokušavala je izračunati koliko ju je stajalo propuštanje još jedne smjene, i znala je da je njezinoj šefici Xaniji prekipjelo jer neprestano uzima slobodne dane, a ne smije izgubiti taj posao... sve joj je to bilo jednostavno previše. A kad su napokon stigli kući — dok je Hari teturao od umora — i zatvorili prljava vrata za sobom, na otiraču ih je dočekalo pismo koje će cijelu situaciju učiniti nemjerljivo gorom.

Drugo poglavlje

“Kome si iznajmila staju? Zar ti ne mogu pomoći?”

Surinder Mehta sjedila je u kuhinji svoje kućice u Birminghamu i prijateljici Nini telefonski davala konstruktivne savjete. A Nina je radila ono što ljudi obično rade kad im dajete konstruktivne savjete — pobijala ih je jedan po jedan.

Nina je vodila pokretnu knjižaru u Škotskom visočju. No to će privremeno biti vrlo nezgodno jer se usput zaljubila u vrlo privlačnog farmera, zima je bila posebno duga, mračna i udobna i, iskreno, takve se stvari događaju. Nina je nervozno pomilovala svoj izbočeni trbuh. Nije se još stigla pozabaviti knjižarom.

“To su poljoprivrednici! Zauzeti su!”

“Sigurno ti netko može pomoći. Što je s onom curom koja ti je čistila?”

“Ainslee je na fakultetu. Problem je u tome što ovdje svi već imaju po tri posla. Tako je ovdje. Nema dovoljno ljudi.”

Nina se zagledala kroz prozor. Bila je žetva i svi su radili punom parom. Na poljima je vidjela pognute prilike. Svjetlost je bila zlačana, vjetar je lelujaao kroz polja ječma. Ona ove godine nije morala u žetvu, no ipak će morati kuhati za mnogobrojne radnike. I zato se vratila na farmu da skuha juhu.

“Pa,” naposljetku je rekla, “razmisli o tome.”

“Neću dati otkaz na poslu da pokrijem tvoj rođiljni dopust!” uzviknula je Surinder. “To ne znači da te ne volim, pa ne pričaj gluposti.”

Završile su razgovor i Nina je sjela u kuhinji i uzdahnula. Sve je tako dobro počelo. Sjećala se onoga dana: Lennox je bio gore u polju, nadgledao je janjenje; proljeće je kasnilo i janjad je stigla za hladnih dana, žestoko je puhalo a bilo je još i snijega. Nije bila sasvim sigurna kako će Lennox reagirati. Imao je brak iza sebe i nije željela da pomisli kako od njega nešto zahtijeva – bila je savršeno zadovoljna njihovom situacijom. A on ne bi ni želio halabuku, to nije bio njegov stil.

Tog je dana u knjižari-kombiju bila toliko rastresena da je gđi McGleachin dvaput pokušala prodati isti roman Dorothy Whipple, što bi dovelo do omanjeg diplomatskog incidenta. Također je izdala pogrešne radne bilježnice i zatekla se kako iza leđa skriva *Što očekivati u trudnoći* svaki put kada bi se netko popeo u njezinu knjižaru s lusterom koji se njihao i svjetloplavim policama, kutkom za djecu i stolićem s uređajem za naplatu beskontaktnim karticama, na koji je Nina bila beskrajno ponosna (kad je radio, naravno, ako bi Wi-Fi puhao u pravome smjeru), a što je većina starijih stanovnika Kirriniefia smatrala vješticijima poslima.

Na kraju je kombi odvezla preko brda, provjerila gulaš koji je toga jutra ostavila da se sporo krčka u loncu i umornog Lennoxa pozdravila blagim osmijehom i strastvenim poljupcem. “Knjiga?” upitala je nakon večere.

“Uh, Nina. Imao sam problema s kokošima, znaš”, rekao je, ali tada joj je vidio lice.

“Ma dobro, može malo”, rekao je i pod ruku povukao ovčara Parsleyja.

Srce joj je divlje udaralo kad je iz papirnate vrećice koju je upotrebljavala za čuvanje knjiga izvukla odabranu knjigu. Zvala se tek *Zdravo* i bila je prekasno ilustrirana impresionističkim slikama koje su pratile način na koji bebe uče gledati. Prve su bile crno-bijele, mutne na rubovima, pa sve oštrije i šarenije – od kretanja oblaka do osjeta vjetra – sve do posljednje stranice, prelijepo oslikane detaljne slike bebe i majke koje se gledaju u oči, sa samo jednom riječi na stranici: *Zdravo*.

Umjesto da kao obično zaspi, Lennox je sve vrijeme ostao potpuno miran i ukočen. Nini je glas drhtao, a on je zurio u nju kao da je nikada prije nije vidio. Čak je i Parsley ostao budan osjetivši atmosferu u prostoriji.

Završila je i drhtavo zaklopila slikovnicu. Oborila je pogled. Nastupila je duga tišina; s drvenoga ormarića čulo se samo kucanje starog sata koji je svakoga tjedna trebalo navijati. Tik-tak. Tik-tak.

Nije mogla više izdržati, pa je polako podignula pogled. Lennox je u nevjerici zurio u nju.

“Reci mi ako si sretan ili nisi”, hitro je rekla Nina.

“Ah!” rekao je. A zatim je dodao, tipično suzdržano: “Pa, ovaj...”

Napeto se zagledala u njega.

“Znam da nismo razgovarali o tome”, rekla je. “S druge strane, nismo rekli da nikada nećemo...”

Kimnuo je.

“Dakle”, rekao je.

“Ovo će biti jedna od onih situacija o kojima smo razgovarali,” nastavila je Nina, “kad moraš progovoriti. Mislim, jesi li zadovoljan? Jesi li sretan?”

Zaprepašteno ju je pogledao.

“Naravno”, rekao je, kao da nije mogao vjerovati da je pomislila išta drugo.

“Mislim, često to radimo”, promrmljala je Nina. “Pa je logično da...”

“Hvala ti, znam. Ipak sam ja farmer.”

Sretno mu se nasmiješila, a on ju je povukao u krilo i nježno poljubio. Spustio je ruke na njezin trbuščić.

“To sam samo ja”, rekla je Nina. “Mislim da je trenutačno veličine graška.”

“Pa dobro, i to mi se sviđa. Nego, kada?”

“U studenome? Mislila sam da bi bilo dobro imati rođendan tijekom stvarno dosadnog, kišnog mjeseca kad nema drugog posla.”

Duboko je uzdahnuo i svoju veliku glavu oslonio na njezinu malu.

“Pa”, rekao je. “To će biti... To će biti...”

Nasmijala se. “Reci nešto.”

Dugo je šutio, samo ju je čvrsto držao.

“Savršeno”, napokon je tiho rekao. “To će biti savršeno.”

I tako su ostali sjediti.

Dakle, to je bilo dobro. No sve ostalo baš i nije.

Treće poglavlje

Zoe je nazvala Jaza. Tjednima ga nije vidjela.

Često se pitala kako je uopće završila u toj situaciji. Kako je bilo tko završio bilo gdje, pomislila je.

I onda Jaz. DJ superzvijezda. Bio je iz Birminghama i oduvijek se činio mnogo mlađim za svoje godine — trenutačno njih dvadeset i osam.

On i Zoe nikada nisu živjeli zajedno; nije upoznala njegovu obitelj. Zoe je znala da ćete pomisliti: “Glupačo jedna, zašto si dopustila da zatrudniš?” To su joj, naravno, rekli svi prijatelji i majka, samo još oštrijim glasom.

Imala je obranu, koja se sada činila jadnijom od stanja na njezinu bankovnom računu — bio je nevjerojatno privlačan, lijepih trepavica, širokih ramena, dugačkih nogu... Zoe je pokušala. Uistinu jest. Kao i Jaz, barem nakratko. No poslije nekoga vremena iskreno joj je priznao da nekako nije njegov stil da se veže za neku curu i dijete.

Unajmili su užasan stančić u Wembleyju i Zoe ga je oličila što je bolje mogla, iako su se tapete gulile, a hodnik zaudarao po tuđim kuhinjama i nije mogla progurati kolica pokraj tuđih bicikala.

Uzela je najkraći mogući roditeljni dopust (ironično, radila je u šminkerskom vrtiću — previše šminkerskom da bi onamo mogla slati vlastito dijete), a Jaz se pokušao skrasiti, našao je uredski posao i tada je došao Hari (prema babici, tiho i izravno, a prema Zoe, na vrlo traumatičan i izvanredan način).

Nakratko su zaboravili sve ostalo i uživali u njegovoj ljepoti; bio je toliko prekrasan, toliko savršen — oni mali nokti, očeve trepavice, pospane oči i napućene usnice. Bio je mirna beba — opuštena, savršeno voljena — a njihovi prijatelji, koji su još bili mladi te pohodili klubove i festivale, navraćali su s darovima koje nisu imali kamo staviti i divili se. Majka joj je došla u posjet iz Španjolske i neprestano dirnuto suzila, kao u sapunicama, pa je Zoe jedno vrijeme mislila da bi sve moglo dobro završiti.

A potom je Jaz zaključio da bi mogao otići popiti koju pivu s dečkima, malo se opet baviti puštanjem glazbe, pa bi sutradan zakašnio na posao, pa se više nije naročito želio baviti Harijem; naravno, mali je bio presladak, ali kod beba je problematično to, shvatila je Zoe, što su uvijek ovdje, svake sekunde, i ako ih samo načas pustite s oka, vjerojatno će nešto progutati i ugušiti se. Ili nešto slično.

I tako je, da izbjegnju svađe, Jaz generalno prestao dolaziti kući, a te je godine ljeto bilo silno vruće. I nije bilo nikakva dvorišta, nije imala kamo i Zoe je svakoga dana mogla samo zuriti u četiri zida garsonijere i osjećati se poput one žene iz filma koja je bila zarobljena u sobi.

Samo što je Zoe bila zarobljena tek činjenicom da nema novca ni za što osim za odlazak na posao i kući. U toj londonskoj petlji užasa vratila se na posao u onom fantastičnom šminkerskom vrtiću, u kojem su posluživali organsku hranu i održavali satove napredne matematike za povlaštenu djecu, i to isključivo zato što je Hariju uspjela naći mjesto kod neke dadilje koja ga je vjerojatno samo ostavljala pred televizorom.

A kada bi s Jazom pokušala razgovarati o budućnosti, on bi istoga trenutka planuo, posvađao se s njom, odjurio i ne bi se danima vraćao, a Zoe bi Harija hranila najjeftinijom kašicom koju je pronalazila, sjedila u svojoj jedinjoj sobi i pitala se što se dovraga dogodilo njoj, Zoe O'Connell, dvadesetosmogodišnjakinji i budućoj sposobnoj profesionalci, koja je razmišljala o magisteriju i o tome da bi jednoga dana mogla voditi vlastiti vrtić. A evo je ovdje. Zaglavila je. Ima žitne pahuljice u kosi i dijete kojemu je stalno nešto, pa se jednoga dana nakon dva autobusna presjedanja do bolnice na drugoj strani grada, gdje su joj rekli da se sama snađe, vratila kući i dočekala ju je “nova procjena stanarine”.

Znala je da joj se to sprema. Na uglu se otvorio novi kafić s organskom kavom. Ribarnica. Pričalo se o Waitroseu. To su bile dobre vijesti za većinu susjeda. Za nju su to bili zlokobni nagovještaji promjene. Najmodavac će je se željeti riješiti i naći neke zgodne i mlade, bogate profesionalce. I uistinu, ispred dućana s povrćem pojavile su se lampice, a sam je dućan oličen svjetlozelenom; željezarija je stavila natpis "Vintage". Govorkalo se o Banksyju (Zoe bi ga bila najradije zatukla). Skupom bojom zamrljani prstići gentrifikacije pružili su se prema njoj.

Pismo je stajalo na stoliću u hodniku. Zoe nije mogla shvatiti kako nešto toliko bezazleno može izgledati toliko zločudno, no bojala ga se i dodirnuti.

Nije bilo šanse da Zoe plati novu stanarinu. Nikakve. Socijalna pomoć neće joj ni malo pomoći. Ako Jaz ne bude mogao podmiriti stanarinu, shvatila je Zoe zureći u papir, morat će ih proglasiti beskućnicima i baciti se na milost i nemilost općini Brent, što je bilo užasavajuće jer nije imala pojma gdje bi mogli završiti. To je nemoguće. Neće ostati bez doma. Smiješno. Apsurdno.

Mogla bi možda otići u Španjolsku, živjeti s majkom u njezinoj garsonijeri, zaposliti se u nekom baru... njih barem ima. No selidba u drugu zemlju... Njezin sin nije znao ni riječi na materinskom jeziku.

Zoe je shvatila da paničari, srce joj je divlje lupalo. Hari je otišao po njezin stari napukli tablet i podignuo ga.

Što da radi? Ruke su joj se tresle. Bilo je mnogo poslova za kućne pomoćnice, koje su pomagale s djecom i živjele s poslodavcima, no nitko nije želio i njihovu djecu. Obični poslovi koje bi pronašla neće joj donijeti dovoljno novca. Potisnula je jecaj i nazvala Jaza, a zatim mu WhatsAppom poslala poruku jer se nikada ne bi javio kada bi vidio da ga zove, i napisala mu da se moraju naći.